

TEOS

SEFERİHİSAR / SIĞACIK

T.C.
Kültür ve Turizm Bakanlığı
-
Ankara Üniversitesi
-
Teos Arkeoloji Kazısı
Başkanlığı

Musa KADIOĞLU

REHBER KİTAP
GUIDE BOOK

KONUM

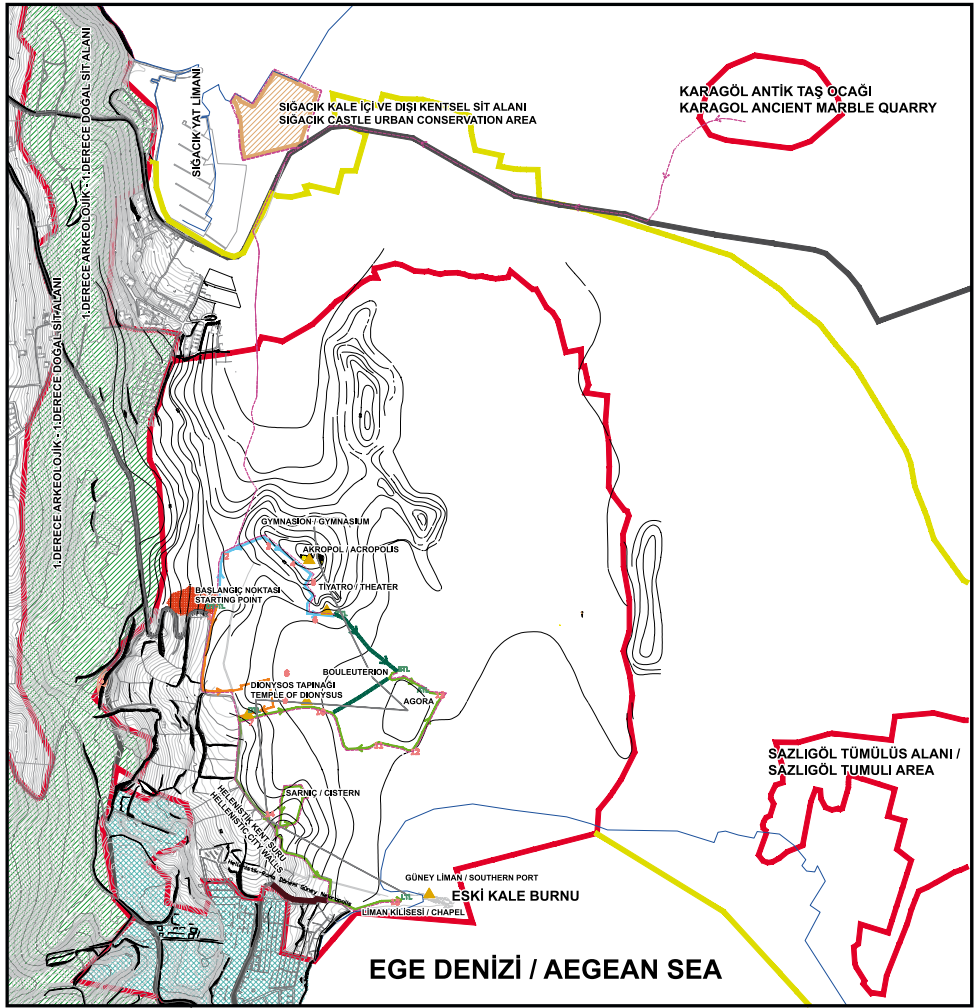
İzmir İli, Seferihisar İlçesi, Sığacık Mahallesi'nde yer alan antik liman kenti Teos, İzmir'in yaklaşık 60 km güneybatısındır. Kent, Isthmos adı verilen küçük bir yarımada üzerinde kurulmuş ve gelişmiştir. Yarımadanın ortasında yer alan Kocakır Tepe üzerinde kentin akropolü yükselmektedir. Akropolün kuzey ve güneyinde birer limanı bulunan Teos, akropol ile güney liman arasında gelişmiştir. Bu alanı, çok iyi korunmuş durumda olan ve yaklaşık 6 km uzunluğundaki Hellenistik Dönem kent suru çevrelemektedir. Hellenistik Dönem kent suru dışında kalan akropolün kuzeybatısındaki sırtlar Geometrik ve Arkaik Dönem; güney ve güneybatısındaki sırtlar ise Hellenistik ve Roma Dönemi nekropol (mezarlık) alanı olarak kullanılmıştır.

LOCATION

The ancient port city of Teos is situated in the Sığacık district of Seferihisar, 60 km southwest of İzmir. The architectural remains of the city are located on a small peninsula called Isthmos. The acropolis of the city rises on the Kocakır Tepe. The city, with its two ports, one in the south, the other in the north, developed between the acropolis and the south port. Whereas the city walls of the Archaic period on the Kocakır Tepe can not be traced throughout the city, the Hellenistic wall has been preserved surrounding the city at a length of 6 km. In the Geometric and Archaic periods, the hills on the western side of the acropolis were used as a cemetery area. The necropolis was moved to the southern hills in the Hellenistic and Roman periods.

LEJANT / KEYS

	TEOS 1.DERECE ARKEOLOJİK SİT SINIRI TEOS 1st GRADE ARCHAEOLOGICAL SITE BORDER		KAMULAŞTIRILMADAN SONRA BELİRLİLEN GEZİ GÜZERGAHI TOUR ITINERARY AFTER EXPROPRIATION		BİSKİLET YOLU BIKE PATH
	TEOS 3.DERECE ARKEOLOJİK SİT SINIRI TEOS 3rd GRADE ARCHAEOLOGICAL SITE BORDER		ARAC YOLU CARRIAGE DRIVE		TANITIM LEVHASI INFORMATION BOARD
	KENTSEL SİT ALANI URBAN CONSERVATION AREA		ISLAH EDİLECEK ARAC YOLU CARRIAGE DRIVE TO BE RENOVATED		KAZI EVİ ALANI EXCAVATION HOUSE PARCEL
	1. DERECE DOĞAL SİT 1st GRADE NATURAL CONSERVATION AREA		UZUN TUR EXTENDED TOUR		YÖNLENDİRME LEVHASI DIRECTIONAL BOARDS
	2. DERECE DOĞAL SİT 2nd GRADE NATURAL CONSERVATION AREA		ORTA TUR MODERATE TOUR		DİNLENME BİRİMLERİ RECREATIONAL UNITS
	SİT HARİCİ AREAS NOT UNDER CONSERVATION		KISA TUR SHORT TOUR		SEYİR TERASI WATCH POINT

ARAŞTIRMA TARİHÇESİ

İonia Bölgesi'nin oniki kentinden biri olan Teos antik kenti, 1862 yılında İngiliz Dilettanti Cemiyeti (Society of Dilettanti), 1924-1925 yıllarında Fransızlar ve daha sonra 1962 ile 1966 yılları arasında Ankara Üniversitesi öğretim üyeleri Yusuf Boysal ile Baki Öğün tarafından araştırılmıştır. D.Mustafa Uz, 1980-1992 yıllarında hem Dionysos Tapınağı kutsal alanında hem de Arkaik Tapınak'ta kısıtlı sondaj çalışmaları, 1993-1996 yıllarında ise Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden Numan Tuna, kentte kısa süreli yüzey araştırmaları gerçekleştirmiştir. 2010 yılından itibaren yeniden başlayan kazı ve restorasyon çalışmaları Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Musa Kadioğlu başkanlığında yürütülmektedir.

HISTORY OF RESEARCH

Teos, one of the twelve Ionian cities, was first studied by the English Society of Dilettanti in the 19th century, then, by the French in 1924 and later, between 1962 and 1966, by Yusuf Boysal and Baki Öğün, members of the Faculty of Letters of Ankara University. Between 1980 and 1992 architect D.Mustafa Uz, conducted limited soundings in the sacred area of Dionysus temple and the Archaic temple. Numan Tuna of the Middle East Technical University also carried out brief field-surveys between 1993 and 1996. Since 2010, Musa Kadioğlu from the University of Ankara, Faculty of Letters, Classical Archaeology Department, has been conducting archaeological excavations and restorations at the site.

KENT TARİHİ

Antik coğrafyacı Strabon (M.Ö. 64 – M.S. 24), Teos'un önce Athamas, ki bu nedenle ünlü lirik şair Anakreon tarafından Athamantis olarak adlandırıldığını, sonra Ion kolonizasyonu döneminde Kodros'un gayri meşru oğlu Naoklos ve daha sonra Atinalı Apoikos ile Damasos ve Boiotialı Geres tarafından kurulduğunu bildirmektedir.

Antik kentte 1962 ile 1966 yılları arasında sürdürülen arkeolojik kazılar, Protogeometrik Dönem'den itibaren (M.Ö. 1000 civarı) kentte yerleşildiğini ortaya koymuştur. Yaklaşık M.Ö. 600 yıllarında Miletoslu filozof Thales'in, Ionia Bölgesi'nin merkezinde olmasından dolayı oniki Ion kentinin merkezi olarak Teos'u önermesine karşılık bu önerisi kabul görmemiştir. Teos kentinin M.Ö. 6. yüzyıldaki ticari ilişkileri Eski Mısır'a kadar takip edilebilmektedir. Tüm Anadolu'da olduğu gibi Teos da M.Ö. 545 yılından sonra Pers komutanı Harpagos'un eline geçmiştir. Teos'un da içinde yer aldığı oniki kentten oluşan Ion Birliği'nin, Pers Kralı II. Kyros'un Batı Anadolu'daki Eski Yunan şehirleri üzerindeki baskısını kıramaması sonucu, birçok Teoslu M.Ö. 543 yılında kenti terk etmiş ve Trakya Bölgesi'ndeki Nestos deltasında Abdera (günümüzde Avdera, İskeçe yakını) kentini kurmuştur. Teoslular, Abdera'nın dışında M.Ö. 544 civarında Taman Yarımadası'ndaki (Kırım) Phanagoria kentini de kurmuşlardır. Bununla beraber zamanla birçok kolonist ana kente geri dönmüştür. Kentin refah seviyesi o denli artmıştır ki M.Ö. 494 yılındaki Lade Deniz Savaşı'na Teoslular 17 gemiyle destek vermiştir. Attika-Delos Deniz Birliği'ne üye olan kent, bu birliğe Erythrai (İldırı) gibi yıllık altı talent vergi ödemiştir.

Seferihisar'da ele geçen uzun bir yazıttan da öğrenildiği üzere, M.Ö. 304 yılında meydana gelen ve tüm Ionia Bölgesi'nde zarara yol açan deprem sonrasında kentin Antigonos Monophthalmos tarafından komşu kent Lebedos (Ürkmez) ile birleştirilmesi (synoikismos) planlansa da bu plan uygulanamamıştır.

I. Attalos Dönemi'nde (M.Ö. 241-197) Pergamon Krallığı'na bağlanan Teos, III. Attalos Dönemi'nde (M.Ö. 138-133) kralın topraklarını vasiyet yoluyla Roma'ya bırakmasıyla Roma egemenliği altına girmiştir. Kent, M.Ö. 129 yılından itibaren Roma'nın Asia Eyaleti sınırları içerisinde yer alır. Kent genelinde ele geçen mimari yapıların çeşitliliği kentin Roma İmparatorluk Dönemi'nde de önemini devam ettirdiğini göstermektedir.

Dionysos kültünün kent ve çevresindeki önemi nedeniyle M.Ö. 3. yüzyılda, şair, müzisyen, tiyatroc ve şarkıcılardan oluşan Dionysos Sanatçılar Birliği Teos'ta kurulmuştur. Bir süre sonra kentte huzursuzluk kaynağı olarak görülen bu topluluk önce Ephesos'a (Selçuk), ardından Myonnessos'a (Doğanbey / Çiftkale), son olarak da Lebedos'a (Ürkmez) gönderilmiştir. Şairler Anakreon, Antimakchos, Epikuros, Nausiphanes, Apellikon ve tarihçi Hekataios Teos'ta yaşamış antik çağın önemli filozof ve sanatçılarıdır.

HISTORY OF THE CITY

The ancient geographer Strabo (64 B.C. – A.D. 24), states that the city was founded by Athamas. That is probably the reason why it was named as Athamantis by famous lyric poet Anacreon. According to the mythical narration of the Ionian colonization the city was initially founded by Naoclus, the illegitimate son of Codrus and later by the Athenians Apoicus and Damasus, and the Boeotian Geres.

Around 600 B.C. Thales of Miletus proposed that Teos should be the central city of the twelve Ionian cities, because of its location within the district. But his proposal was not accepted. The influence of the city due to its significant trade relations extended to Egypt. Teos played a role in the city of Naucratis in the Nile delta. The city was conquered by the Persian commander Harpagus, like the other Ionian cities, around 545 B.C. According to Herodotus, thereupon many citizens of Teos sailed to Thrace and they founded there the city of Abdera, the best known Teian colony. In addition, Teians founded the city of Phanagoria on the Taman Peninsula in the northern Black Sea, around 544 B.C. Many of the colonists, however, soon returned to their home city. In the battle of Lade in 494 B.C. Teians were able to contribute seventeen ships. The early prosperity was quickly regained, and in the Delian Confederacy Teos paid six talents, a figure which places her among the richest of the Ionian cities.

In the year 304 B.C. the whole of Ionia was shaken by an earthquake. Perhaps as a result of this calamity, Antigonus proposed to transfer all the population of Lebedus to Teos and join the two cities into one. His elaborate plans for this 'synoecism', which were never put into action, have been preserved in a long inscription found at Seferihisar.

Under the administration of Attalos I, Teos was incorporated into the Pergamene Kingdom. With the will of Attalus III, who bequeathed his Kingdom to Rome, Teos became the subject of Rome. When the Roman Province of Asia was established in 129 B.C., the city became a part of this new administration. The architectural remains clearly show that the importance of Teos continued to grow in the Roman period.

The principal deity of Teos was Dionysus and the great sanctity of this god increased the dignity of the city. Teos was chosen as the residence of the Asiatic branch of the Artists of Dionysus, and her territory was recognized as sacred and inviolable. These artists were members of a professional guild of actors and musicians which supplied paid performers at the dramatic and musical festivals held all over the Greek world. Because they were seen as disruptive these artists were deported to Ephesus (Selçuk), later to Myonnessus (Doğanbey / Çiftkale) and finally to Lebedus (Ürkmez). The famous poets Anacreon, Antimachus, Epicurus, Nausiphanes, Apellicon and the historian Hecataius were all from Teos.

YAPILAR

M.Ö. 11. yüzyıldan itibaren iskân edilen antik kentte, günümüzde akropolde henüz tam olarak tanımlanamayan bir tapınak (hekatompodon?), akropolün güneyinde antik tiyatro, Hellenistik Dönem'in önemli mimarlarından Hermogenes'in eseri olan Dionysos Tapınağı, Hellenistik Dönem kent suru, agora, agora tapınağı, bouleuterion, sarnıç ve antik güney limanın iskelesine ait kalıntılar ile iskele üzerinde inşa edilmiş küçük bir kilise halen görülebilmektedir.

AKROPOL

Antik kentin akropolü, yarımadaının ortasında denizden yaklaşık 35 m yüksekteki Kocakır Tepe üzerinde yer almaktadır. Her iki limana (kuzey ve güney) hakim konumdaki akropolde günümüzde doğu-batı doğrultulu dikdörtgen (7,40 x 37,70 m) bir tapınak ile bu yapının önünde kuzey-güney yönlü bir sunak (9,55 x 30 m) yer almaktadır. Yapının temeli, yaklaşık 5 m yüksekliğindeki ana kaya tıraşlanarak üzerine büyük blokların yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Yapı olasılıkla yazıtlarda adı geçen Zeus Kapitolios'a adanmıştır. Akropolde ele geçen Geç Arkaik Dönem'e (M.Ö. 6. yüzyılın son çeyreği) tarihlenen Ion başlık parçaları, akropolde büyük ölçüde bir Ion tapınağının varlığına işaret etmektedir.

GYMNASION

Büyük olasılıkla Hellenistik Dönem'de inşa edilmiş olan gymnasion, akropolün kuzeydoğusunda yer almaktadır ancak büyük ölçüde toprak altındadır. Teos'ta bulunan ve M.Ö. 2. yüzyıla tarihlenen bir yazıt, Polythros'un kurmuş olduğu vakfın okulda ders veren öğretmenlere ödenmesi gereken yıllık ücretleri hakkında bilgi vermektedir: "Teos Gymnasiumu'nda hem kız hem erkek çocuklar, yılda 500-600 drahmi ücret alan 3 ayrı öğretmen, okuma, yazma ve edebiyat dersleri almışlardır. Müzik öğretmenine 700, iki spor öğretmeninden her birine 500 drahmi ödenmiştir".

BUILDINGS

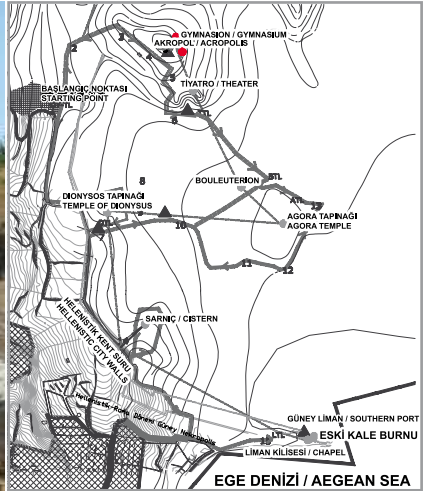
The archeological excavations from 1962-1966 revealed the earliest settlement of Teos in the Protogeometric Period (10th Century B.C.). The remains of an Archaic temple (Hecatompedon), the temple of Dionysus built by Hermogenes - the prominent architect of the Hellenistic period-, the theater, the agora, the agora temple, the bouleuterion, the cistern, the south port and a small chapel which built on the port are still visible.

ACROPOLIS

The acropolis is located on Kocakır Hill, which lies in the middle of the peninsula and rises to approximately 35 m above sea level. The acropolis has a commanding view of both north and south ports. On the hill is a temple on an east-west axis which has a rectangular plan (7,40 x 37,70 m); in front of this temple is an altar on a north-south axis (9,55 x 30 m). The foundation of the building consisted of large blocks placed on leveled bedrock. According to inscriptions the building probably honored Zeus Capitoliolus. In addition, fragments of ionic capitals which date to Late Archaic Period (last quarter of the 6th century B.C.) show the existence of an Ionic temple on the Acropolis.

GYMNASIUM

The gymnasium was located to the northeast of the Acropolis is still largely unexcavated. It was built in the Hellenistic period. An inscription dated to the 2nd century B.C. records the benefaction of a wealthy man named Polythrus, for contributing to the salaries of teachers: "Girls and boys attending to the Teos gymnasium were taught reading, writing, and literature by three different teachers who were paid an annual salary of 500-600 drachms. Music teacher was paid 700 drachms annually and two sports teachers were paid annually 500 drachms each".

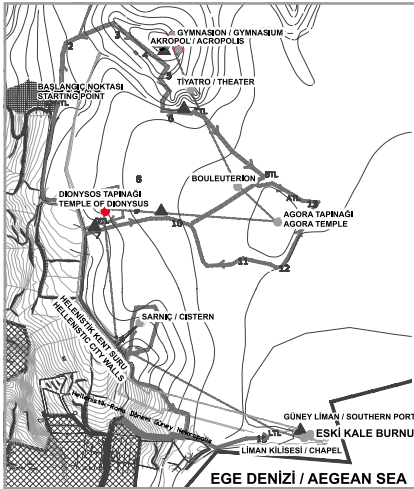
DIONYSOS TAPINAĞI

Teos'ta inşa edilmiş olan, Anadolu'daki en büyük Dionysos Tapınağı, Hellenistik Dönem kent surunun batı sınırında yer almaktadır. Augustus Dönemi'nin ünlü Mimarı Vitruvius'a göre tapınağın mimarı, Prieneli (Güllübahçe/Söke) Hermogenes'tir. Ion düzeninde, üç bölümlü olarak inşa edilmiş olan tapınak, alışılagelmiş bir plana sahip olmakla birlikte, tapınağı çevreleyen temenos duvarının trapez biçimli olması olağan dışıdır. Dionysos Tapınağı, kısa kenarlarında altı, uzun kenarlarında onbir sütun bulunan Ion düzeninde peripteral bir tapındır. Yapı iki sütunlu derin pronaos ve iki sütunlu dar opisthodomos ile Pytheos'un Priene'deki Athena Tapınağı'na çok benzemektedir. Tapınağı kuzey ve güneyde dor düzeninde, doğu ve batıda ion

düzeninde stoalar (revak) çevrelemektedir.

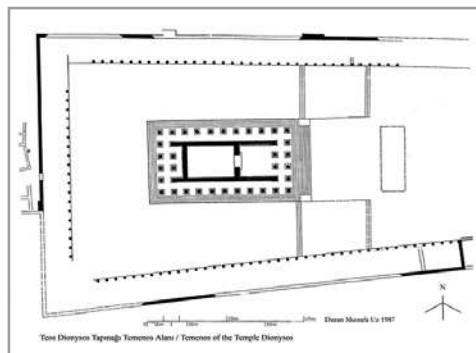
E. Akurgal'a göre tapınak M.Ö. 2. yüzyılın ikinci dörtlüğünde inşa edilmiş olmalıdır. Ancak Y. Boysal ve B. Ögün tarafından sürdürülen kazılarda bulunan ve P. Herrmann tarafından yayınlanan III. Antiokhos'a (Büyük Antiokhos, M.Ö. 223-187) ilişkin yazıtın ve Hermogenes'in M.Ö. 3. yüzyılın son çeyreğine tarihlenmesi, bu dönemde tapınağın var olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca tapınağın güneybatısında temenos içerisinde bulunan başka bir yazıt, Dionysos'un yanında tapının görmesi kararlaştırılan Kral III. Antiokhos ile kız kardeşi Laodike onuruna yapılması gereken işlemlerin ayrıntılarını bildirmektedir. Laodike ile ilgili dinsel kurallar arasında, agoradaki bir çeşmenin Laodike'ye adanması ve bu çeşmeden akan suyun özellikle kurban törenlerinde, ölülerin yıkanmasında ve gelinlerin törensel düğün banyosunda kullanılması şartı yer almaktadır.

D. M. Uz, tapınakta yapmış olduğu çalışmalarla Hellenistik yapının tamamen yıkıldığını ve bugün ayakta duran tapınağın Augustus (M.Ö. 27-M.S. 14) ve Hadrianus Dönemi'ne (M.S. 117-138) ait olduğunu ileri sürmektedir. Ancak tapınak içerisinde ele geçen çok sayıda mimari blok ve tapınağa ait figürlü friz blokları, stilistik olarak Hellenistik Dönem'e tarihlenmektedir. Tapınakta sürdürülen kazılarda İmparator Hadrianus'un onurlandırıldığına dair yazıt parçaları ele geçmiştir. Dionysos, Teos'ta olağandışı olarak setaneios (mahsul için "bu yıla ait" anlamında kullanılan bir sözcük) ek adıyla anılmıştır.

TEMPLE OF DIONYSUS

Located on the west side of the city, the temple of Dionysus at Teos is the largest temple dedicated to Dionysus in Anatolia. It was first excavated by the Society of Dilettanti in the 19th century, and later by a French team in 1924. In 1962-66, Turkish archaeologists brought to light the stylobate of the temple and temenos. According to the famous architect of the Augustan age, Vitruvius, the architect of the temple was Hermogenes of Priene. It was planned in accordance with his principles of eustylos: meaning the spaces between the columns were equal to the $2 \frac{1}{4}$ times of their lower diameters. The temple of Dionysus is in the Ionic order with six columns on the front sides and eleven on the long sides. The building strongly resembles Pytheos' temple of Athena at Priene

in having a deep two-columned pronaos and a narrow two-columned opisthodomos. The main difference in the plan is that the cella of the temple at Priene was exactly twice the size of the pronaos, whereas at Teos, the cella is only slightly larger than the pronaos. The temenos wall surrounding the temple has an unusual trapezoid shape. The temenos was surrounded by four stoas: two Doric (north and south) and two Ionic (east and west). E. Akurgal dated the temple to the second quarter of the 2nd century B.C. However by the help of an inscription of Antiochus III (223-187 B.C), which was unearthed by Y. Boysal and B. Ögün, the temple was dated to the end of the 3rd century B.C. Furthermore another inscription which was found in the temenos area describes the rites to be carried out in honour of King Antiochus III and his sister Laodice. This inscription specified that a fountain in agora (which was also dedicated to Laodice) should be used in sacrificial ceremonies, for washing a dead body and for the wedding bath of brides. However, D. M. Uz states that this Hellenistic temple was completely ruined and was later replaced by a temple of an Augustan and Hadrianic date. But many architectural and figured frieze blocks belonging to the temple can be stylistically dated to the Hellenistic period. Excavations within the temple area revealed fragments of inscriptions honouring the Emperor Hadrianus. Dionysus is called with the unusual name *setaneios* (an epithet in Greek *sitos*: grain; *setaneios*: of this year or spring wheat / Latin *sitanius*: of this year, summer wheat).

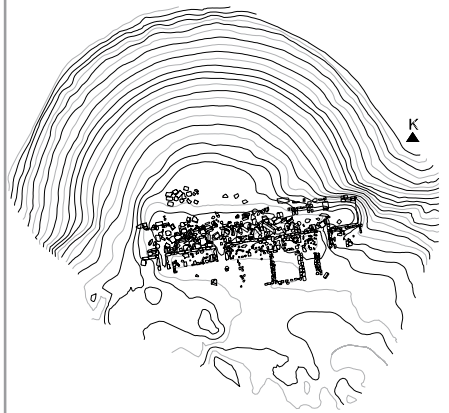
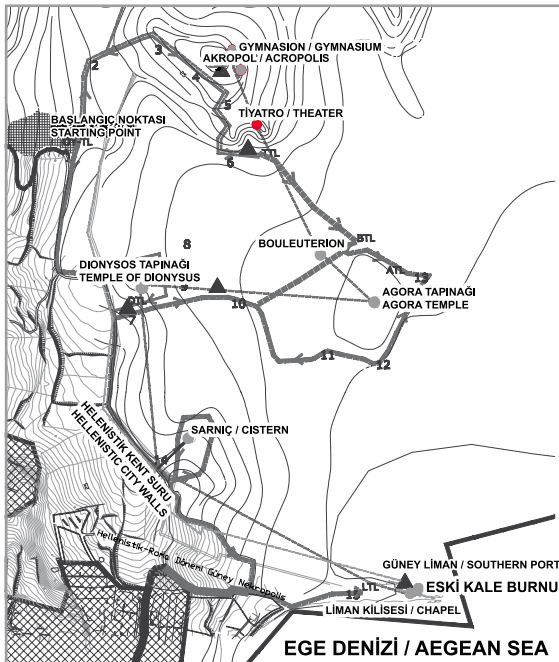

TİYATRO

Dionysos Tapınağı'nın kuzeydoğusunda yer alan antik tiyatro, akropolün güneyindeki tepe yamacına inşa edilmiştir. Roma Dönemi'nde büyütülmüş olan Hellenistik Dönem Tiyatrosunun (M.Ö. 2. yüzyıl) sahne binası ile sahne binası cephesine (scaenae frons) ait mimari bloklar oldukça iyi korunmuştur. Sahne binası ve orkestrası üzerinde yıkıntı halindeki mermer mimari bloklar, Roma Dönemi'nde (M.S. erken 2. yüzyıl) tiyatroya zengin çok katlı sütunlu bir cephenin eklendiğine işaret etmektedir. Buna karşılık seyircilerin oturduğu kısım (cavea) bütünüyle tahrip olmuştur. Harçlı duvar tekniği ve kısmen de yerel kireçtaşı kesme bloklarla inşa edilmiş olan cavea'ya karşılık sahne binası ve scaenae frons, gri Teos mermerinden inşa edilmiştir. Üst cavea'nın tamamı tonozlu bir galeri üzerinde yükselmektedir. Tiyatro'da 1963 yılında bulunan heykel kaidesi üzerindeki yazıt, Tiberius Claudius Philistes'i kentin yeni kurucusu Athamas olarak adlandırmaktadır.

THEATER

The Hellenistic theater (2nd Century B.C.) that was expanded by the Romans has a well-preserved scene building and a pulpitum. Scattered marble blocks around the stage building and orchestra indicate that a rich pulpitum with niches and scaenae frons were added to the structure in the Roman Period (early 2nd Century A.D.). On the other hand, the seating part (cavea) was totally destroyed. Facing to the southeast and resting on a hill, the theater is a good example of a Hellenistic type theater building. It is built in opus caementicium tec and partially in opus quadratum using blocks of local limestone. A bluish marble from the marble quarries of Teos was used for the scaenae frons. The cavea, which appears to be semicircular, rests on a natural slope. A vaulted semi-annular corridor supported the summa cavea. An inscription found on a pedestal which was unearthed in 1963 calls a certain Tiberius Claudius Philistes being a new Athamas, meaning a new founder of the city.

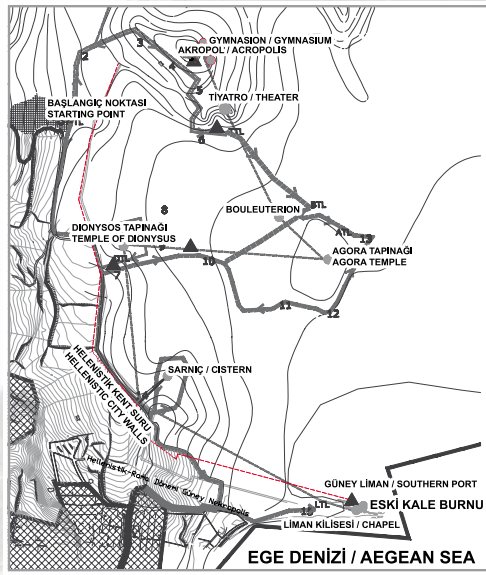
HELLENİSTİK SUR

M.Ö. 304 yılındaki depremten sonra inşa edilen yaklaşık 4 m genişliğindeki Hellenistik Dönem kent surunun büyük bir bölümü günümüze kadar iyi korunmuştur. Özellikle 1924 ve 1960'lı yıllarda Dionysos Tapınağı'nın hemen batısında yapılan kazılarda (B çukuru) surun kente bakan iç yüzü kısmen kazılmıştır. 2011 yılı çalışmalarında ise bu alanın güneyinde surun üzerine çıkış için çift taraflı bir merdiven sırası ile bir kapı ortaya çıkarılmıştır. Dikdörtgen biçimli kesme taş bloklarla inşa edilmiş ve belirli aralıklarla kare planlı kulelerle desteklenmiş olan sur, güney limana kadar takip edilebilmektedir.

HELLENISTIC CITY WALLS

A large part of the Hellenistic city wall, constructed after the earthquake of 304 B.C., is still visible. The wall is 4 m. wide and was built with ashlar limestone blocks. The inner face of the wall facing the city was partially revealed with the excavations in 1924 and the 1960s (Trench B). Excavations of 2010 on the south side of this trench revealed a staircase.

BOULEUTERION

Dionysos Tapınağı'nın doğusunda yer alan bouleuterion antik kentteki en iyi korunmuş yapıdır. Dikdörtgen bir temel plana sahip olan bouleuterion'un oturma bölümü (cavea) yarım daireden biraz büyüktür. En üst oturma sırasının arkasında yapının arka duvarına paralel yerleştirilen fil ayakları, olasılıkla yapının çatısını taşıyan desteklerdir. Orkestra çukurunun bir bölümü halen toprak altında olan bouleuterion, yaklaşık 33,50 m ve x 18,00 m ölçülerindedir. 2011 yılı kazıları ile cavea'da 16 oturma sırasının olduğu ve orkestrayı çok muntazam kesme taş bloklarla inşa edilmiş sahne binası duvarının sınırladığı ortaya çıkarılmıştır. Cavea beş merdiven sırası ile dört bölüme ayrılmıştır. Yapı içerisindeki yazıtlı heykel kaideleri yapıda M.S. 1. yüzyıldaki esaslı değişikliklere işaret etmektedir. Söz konusu yazıtlar, Teoslu Tiberius Claudius Kalobrotos ile oğlu Tiberius Claudius Phesinos'u onurlandırmaktadır.

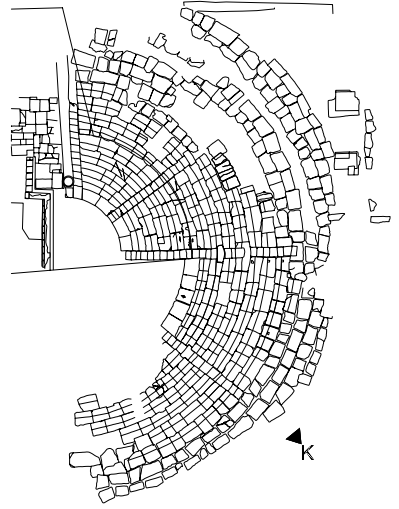
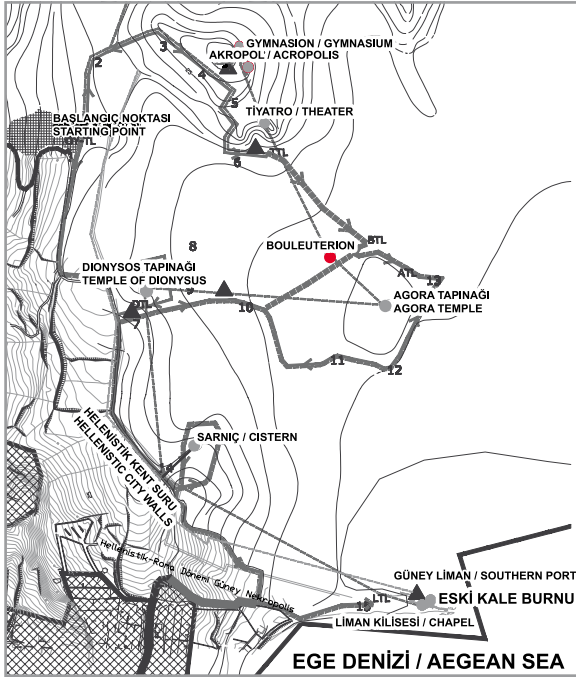
Teos'ta bulunan ve M.Ö. 2. yüzyıla tarihlenen bir yazıt; okuldaki derslerin finansmanı için Polythros'un kurmuş olduğu vakıf ve bu vakfın öğretmenlere ödemesi gereken yıllık ücret hakkında bilgi vermenin yanı sıra, o zamana kadar dilbilgisi (gramatik) ve müzik öğretmenleri tarafından gymnasiumda yapılan genel okul sınavlarının artık kentin bouleuterionunda yapılacağından bahsetmektedir. Bu durum bouleuterionun Geç Hellenistik Dönem'de politik toplantıların yanı sıra eğitim ve kültürel amaçlı olarak da kullanılmış olduğunu göstermektedir. Teos'ta 1963 yılı kazılarında ortaya çıkarılan ve yaklaşık M.Ö. 200 yıllarına tarihlenen uzun bir yazıt ise, Kral Antiokhos'un bronz bir heykelinin bouleuteriona dikilmesi ve burada gerçekleştirilecek olan kült törenindeki kurallara ilişkindir. Yukarıda anılan yazıtların yardımıyla bouleuterionun ilk evresini M.Ö. 3. yüzyıl sonu ile M.S. 2. yüzyılın başına; ikinci evresini ise M.S. 1. yüzyıla tarihlemek mümkündür.

BOULEUTERION

The bouleuterion, located to the southeast of the theater and the east of the Temple of Dionysus is one of the best preserved buildings in the city. It was first partially revealed in 1924 by the French excavations. In 1963-64 Y. Boysal and B. Ögün excavated a large part of the seating rows (cavea) and found several statue bases. These statues were built to honor of Tiberius Claudius Kalobrotus, his son Tiberius Claudius Phesinus and the other family members. The cavea (seating rows) of the rectangular shaped bouleuterion is larger than a half-circle. The north part of the building is still unexcavated. The bouleuterion measures around 33.50 x 18.00 m. and has 16 rows of seats divided into four sections (kerkides) by five stairways that can still be seen.

The inscriptions on the bases of the statues hint at fundamental changes in the building in the 1st century A.D. The inscriptions were for the honor of Tiberius Claudius Kalobrotus and his son Tiberius Claudius Phesinus. An inscription dated to the c. 200 B.C shows that the student selection exams for grammar and music were moved from the gymnasium to the bouleuterion. This indicates that the bouleuterion was used in the late Hellenistic Period not only for political meetings but also for musical and rhetorical performances.

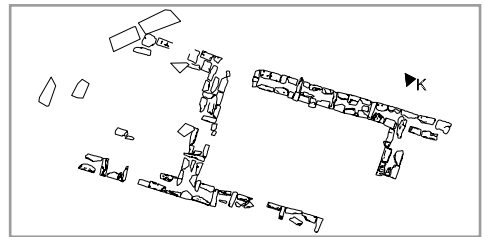

AGORA TAPINAĞI

Olasılıkla tanrıça Apollonis Eusebes Apobateria'ya adanmış olan ve agoranın içerisinde yer alan tapınak hakkında bilgilerimiz oldukça sınırlıdır. Bouleuterionun güneydoğusunda yer alan tapınak, ilk kez 1924 yılında Fransızların Teos'ta yapmış oldukları araştırmalar kapsamında kısaca tanıtılmıştır. Tapınağın agoraya ait portikolarla çevrili olduğu ve olasılıkla M.Ö. 2. yüzyıla tarihlendiği belirtilmiştir. Pronaos, naos ve opisthodomos olmak üzere üç bölümden oluşan tapınak, güneybatı-kuzeydoğu yönde inşa edilmiştir ve girişi güneybatıdandır. 18,40 x 8,10 m ölçülerindeki uzun dikdörtgen planlı Agora Tapınağı, oransal olarak Priene Athena Tapınağı'na benzemektedir. Ancak daha küçük ölçülerde olduğu için D. M. Uz'un önerdiği gibi tetrastyl-amphiprostylos bir tapınak olabilir. Tapınağın kuzeybatı anta duvarı önünde sadece bir yüzü görülebilen korinth düzenindeki anta başlığı büyük olasılıkla tapınağa aittir. Her ne kadar tapınağın güney terası yakınlarındaki mimari blokların agoranın kuzeydoğu bölümünden taşındığı belirtilse de bu blokların da söz konusu tapınağa ait olması kuvvetle muhtemeldir.

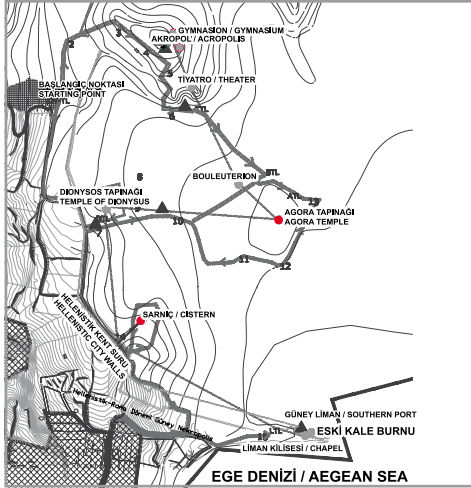
AGORA TEMPLE

There is little evidence about this building, which was probably located in the center of the agora similar to the temple of Zeus Sosipolis at Magnesia on the Meander. Located to the southeast of the bouleuterion, this temple was briefly examined by the French researchers in 1924. The temple, which has three sections: pronaos, naos and opisthodomus, has its entrance on the southwest. Measurements of its walls and the widths of its pronaos, naos and opisthodomos resemble in their proportions the Athena Temple of Priene. However, its small size may suggest a tetrastyle-amphiprostylos as has been proposed earlier by D.M. Uz.

SARNIÇ

Kentin batısında, Dionysos Tapınağı'nın güneyinde yer alan su yapısı Roma Dönemine tarihlenmektedir. Dikdörtgen planlı yapı, harçlı moloz taşlardan inşa edilmiştir. Kuzeye bakan ön cephesinde 16 adet, doğudaki yan cephesinde ise 2 adet kör kemer yer almaktadır. Yapının üzeri beşik tonozludur ve iç kısmında duvarları sıvalı bir su haznesi bulunmaktadır. 45,5 m x 6,85 x 5,42 m ölçülerindeki yapı oldukça iyi korunmuştur. Mevcut kalıntılara göre bir sarnıç olarak kullanıldığı düşünülen yapının aynı zamanda bir çeşme yapısı olma olasılığı da vardır.

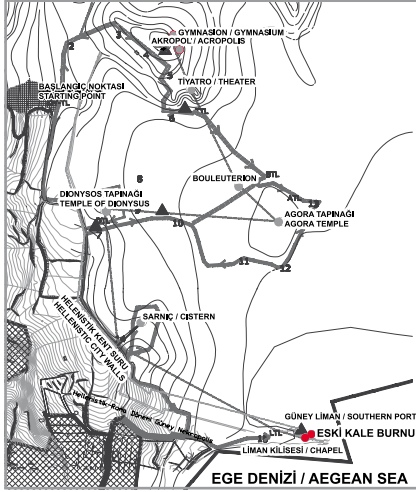
CISTERN

A large cistern of the Roman Period was connected to the water supply system. It is located in the western part of the city, south of the Temple of Dionysus. It is a rectangular shaped building constructed in opus incertum technique. There are 16 blind arches on the north front face; and 2 on the east side face. The ceiling consisted of a barrel vault and the interior was coated with stucco, thus enabling the storage of water. The well preserved building measures 45.5 m x 6.85 x 5.42 m. While the main function of the building was that of a cistern, at the same time the arched facade of the structure likely functioned as an ornamental fountain.

GÜNEY LİMAN

Antik dönemde bir liman kenti olan ve deniz ticareti ile ekonomik açıdan öncü bir konuma ulaşan Teos antik kentinin kuzey ve güney limanı olmak üzere iki limanı bulunmaktadır. Kuzey limanından günümüze pek bir kalıntı kalmamış ise de güney liman, tüm Anadolu sahillerindeki en iyi korunmuş liman iskelesine sahiptir. Özellikle Hellenistik Dönemden beri bilinen ve Sığacık, Karagöl mevkiinde yer alan mermer ocaklarından çıkarılan Teos Grisi ve Africano mermer cinslerinin diğer Roma kentlerine deniz yolu ile taşınması limanların önemini daha da arttırmaktadır. Günümüzde görülebilen iskeleye ait kalıntılar Roma Dönemi'ne tarihlenmektedir.

SOUTHERN PORT

Teos gained a leading economic position in maritime trade with its two major ports in ancient times. Strabo mentions that the Northern Port was located 30 stadia north of the ancient city and it was called Gerrhaiidai. Not much is left from the Northern Port, but the Southern Port is one of the best preserved ancient ports in western Anatolia. With a capacity of 50 ships, southern port was built with large ashlar blocks. Much of the ruins are buried by sand but its remains can easily be seen in the sea. Teos played an effective role in the trade throughout the Mediterranean and Pontic region and starting from the 6th Century B.C it gained its wealth from the maritime trade. Special marble varieties of Teos Grey and Africano extracted in the vicinity of the city were shipped to Rome. This contributed to the importance of these historic ports.

LİMAN KİLİSESİ

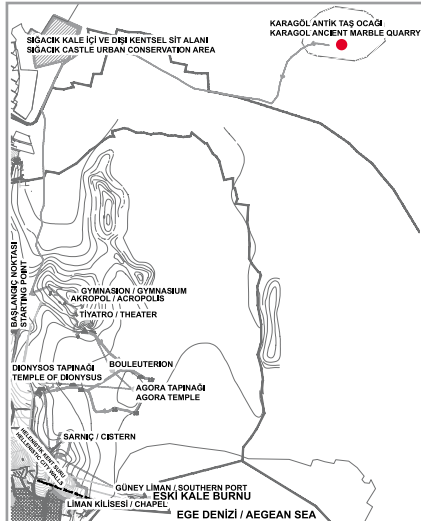
Liman Kilisesi, antik kentin güney liman iskelesinin doğu ucunda yer almaktadır. Yapı doğu-batı aksında yerleştirilmiş yaklaşık 11,4 m x 5,2 m ölçülerinde dikdörtgen bir plana sahiptir. Batı tarafta enine dikdörtgen bir girişi (narteks), gerisinde çift nef sırası ve iki apsisi bulunmaktadır. Ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı kesin olarak bilinmeyen yapı, olasılıkla Orta Bizans Dönemi'nde, daha evvel mevcut olan çift nefli bir kilisenin kalıntıları üzerine inşa edilmiştir. Kilisenin limana gelen veya buradan sefere çıkan denizcilerin kullanımına yönelik yapıldığı düşünülmektedir.

CHAPEL

A small church stands on the east edge of the Southern Port. This structure has a rectangular east-west axis scheme and is approximately 11,4 m. x 5,2 m. in size. It has a rectangular entrance room (narthex) followed by double naves and double apses. Neither the period nor the financier of the structure is certain. Probably it was built on the ruins of an earlier double naved church of the Middle Byzantine Period. It is thought that the chapel may have been used by the sailors who visited Teos during their journeys.

KARAGÖL ANTİK MERMER OCAĞI

Sığacık Mahallesi, Karagöl mevkiinde bulunan antik taş ocağı, Teos antik kenti'nin 3 km kuzeydoğusunda yaklaşık 100 m çapında bir göl ve bu göl çevresindeki 200 m çapındaki alanı kaplamaktadır. Gölün kıyıdan itibaren aniden derinleşmesi ve güney kıyısında su seviyesinin altında basamak biçimli kaya yapısının varlığı, buranın bir dönem taş ocağı olarak kullanıldığını göstermektedir. Buna ek olarak gölün çevresindeki 200 m çapındaki alanda antik dönemde ocaktan çıkarıldığı üzerindeki yazıtlar ile de kanıtlanmış blokların varlığı ile gölün güneydoğusundaki Taşdibi mevkiinde bulunan antik mermer kesim yüzeyleri, buranın mermer ocağı olarak kullanıldığını ispatlamaktadır. Ocaklarda yüksek kalitede siyah renkte africano mermeri yanında en azından üretim faaliyetlerinin sonlarına doğru, yani M.S. 2. yüzyılın üçüncü çeyreğinde, büyük miktarlarda kuvars ve demir oksit damarlı gri renkli mermer üretilmiş olmalıdır. Aemilia Bazilikası ve Augustus Forumu gibi Roma'daki birçok önemli yapıda Teos mermeri (africano) kullanılmıştır. Mermerin adı ocaklarda çalışan işçilere izafeten Africano, mermeri Roma'ya tanıtan kişiye izafeten Luculleum'dur.

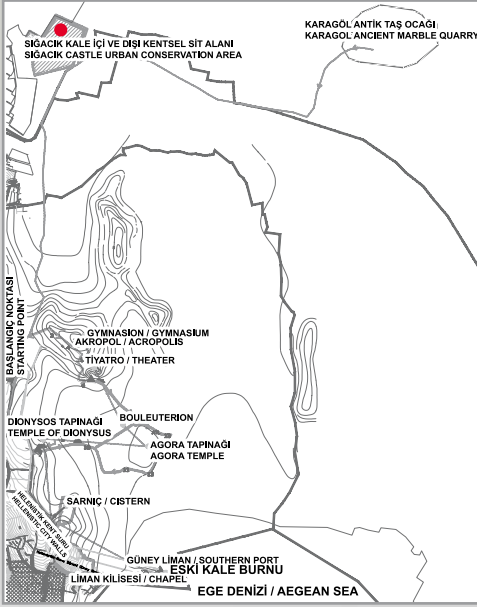

KARAGÖL ANCIENT MARBLE QUARRY

Karagöl antique marble quarry is located in Karagöl region, 3 km northeast of ancient city of Teos. It encompasses an area of 200 m. diameter including a lake of 100 m diameter. The existence of steps on the southern waterside and sudden deepening of the lake make the researches think that the area was used as a quarry. In addition to this, the cut surfaces of the marbles in Kayadibi (Taşdibi) region in southeast of the lake and the existence of the blocks which have inscriptions supports this hypothesis. Black africano of good quality and gray colored marble with quartz and hematite were quarried. The structure of the quarry is apparently different from the standard to supply the demand of africano marble which was famous in Rome. Most probably, limited africano marble was used in special buildings such as Basilica Aemilia, Augustus Forum and the stage building of Marcellus Theater. Thus, that type of marble was not used in Anatolia but it was rather sent to Rome for the construction of prestigious structures. This marble has two names, africano reminding of the workmen of the quarry and Luculleum in honour of the person (Lucullus) responsible for introducing the marble to Rome.

SİĞACIK KALESİ

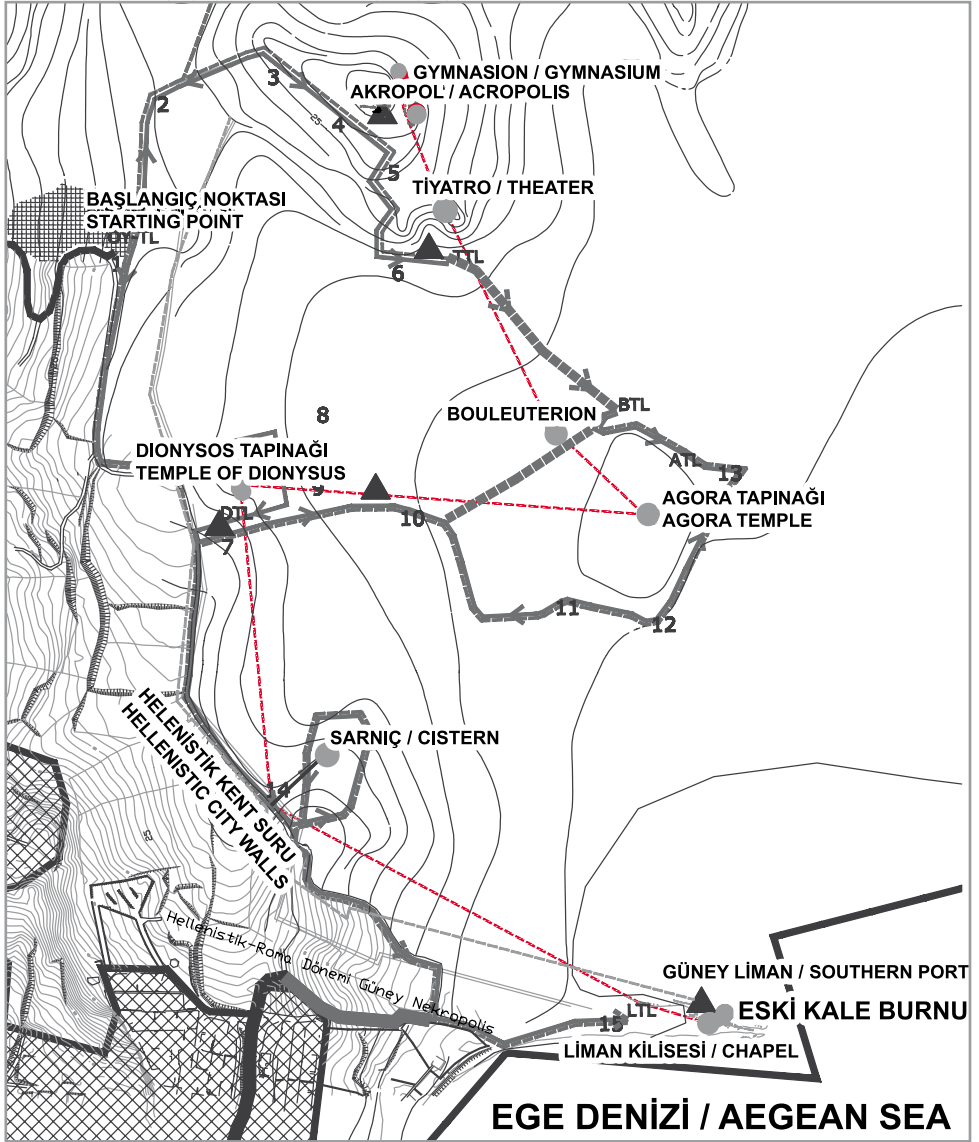
Sığacık Mahallesi'nde yer alan kalenin geçmişi Selçuklular Dönemi'ne kadar uzanmaktadır. Bölgenin jeolojik yapısı nedeniyle şiddetli depremlerle harap olan kale, önce Aydınoğulları Beyliği daha sonra da Osmanlı Dönemi'nde tamir görmüştür. Ege Denizi'ndeki önemli stratejik konumunun Kaptan-ı Derya Piri Reis tarafından fark edilmesi üzerine Kanuni Sultan Süleyman'ın emri ile Parlak Mustafa Paşa idaresinde M.S. 1521-1522 yıllarında Teos harabelerinden getirtilen taşlar kullanılarak onarılan yapı şimdiki görünümüne kavuşmuştur. Kalenin Kuşadası, Ayasuluk ve Seferihisar adında üç ayrı kapısı vardır. Seferihisar Kapısı da denilen kuzeydeki kapıda bulunan ve Barbaros Halil Paşa Kemerı olarak adlandırılan kemerin üst bölümü tamamen yıkılmış durumdadır. Sığacık Kalesi'nde, bir dış kale, bir de koğuş olarak adlandırılan, askerlerin günlük hayatını ve eğitimini geçirdiği iç kale ile bu iç kalenin denize bakan kısmında iki burç ve iki kapı bulunmaktadır. Burçların kuzeye bakan avlu duvarlarında 1,20 m'ye 0,50 m ölçülerinde 3,00 m aralıklı mazgallar bulunmakla beraber şu anda bazıları kapatılmış durumdadır.

SIĞACIK FORT

The history of Siğacık Fort in Seferihisar dates to the Seljuk period. The fort was repaired first in the period of Turkish Aydinids Dynasty and later in Ottoman period because of damages caused by the earthquakes. The importance of the strategic location was seen by Piri Reis so the fort was constructed with the stones coming from remains of Teos under the leadership of Parlak Mustafa Pasha with the direction of Suleiman the Magnificent in A.D. 1521-1522. The castle has three gates named Kuşadası, Ayasuluk and Seferihisar. The upper part of the Barbaros Halil Pasha arch on the North Gate – which affectionately known as the Seferihisar Gate - is totally collapsed. The fort consists of the outer castle and inner castle where the soldiers lived and trained. The sea-facing wall of the inner castle has 2 towers and 2 gates. There are crenelations in the north part of the courtyard wall in dimensions of 1.20 m x 0.50 m at 3 m. intervals. However, some of them are closed today. The stones (which were collected from Teos) are visible in the walls and windows of the houses in the castle. The north, south and east walls of the fort are preserved while the west and northwest walls cannot be seen because of the contemporary settlement. The houses within fort have one or two stories and were constructed side-by-side. Most of the houses were made of mudbrick and have inner courtyards.

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA / SELECTED BIBLIOGRAPHY

- S. L. Ager, "A royal arbitration between Klazomenai and Teos?", ZPE 85, 1991, 87-97.
- J. M. Balcer, "The Early Silver Coinage of Teos", SNR 47, 1968, 5-50.
- Y. Bequignon – A. Laumonier, "Fouilles de Teos (1924)", BCH 49, 1925, 281-321.
- Y. Boysal – B. Ögün, "Teos Kazısı 1962 Kısa Raporu", TürkAD 12,1, 1962 (1964) 12-13.
- Y. Boysal, "1962 Senesi Teos Kazıları Hakkında Kısa Rapor", TürkAD 12,2, 1963 (1965) 5-7.
- Y. Boysal, "Teos Kazısı 1965 Yılı Kısa Raporu", TürkAD 14, 1965 (1967) 231-233.
- G.E. Bean, Aegean Turkey (1979) 106-115.
- W. Blümel – E. Olshausen, "Teos", DNP 12,1, 2002, 137-139.
- M. Christofani, "Teos", EAA 7, 1966, 710 vd.
- A. Davesne, "Numismatique et archéologie : Le temple de Dionysos à Téos", Revue numismatique Vol. 6, 29, 1987, 15-20.
- Y. Ersoy – E. Koparal, "Klazomenai Khorası ve Teos Sur İçeri Yerleşim Yüzey Araştırması", AST 25,3, 2007 (2008) 47-70.
- Y. Ersoy – E. Koparal, "Urla Seferihisar İlçeleri Yüzey Araştırması 2007 Yılı Çalışmaları", AST 26,3 2008 (2009) 73-90.
- J.C. Fant, Poikiloi lithoi. The anomalous economics of the Roman imperial marble quarry at Teos, in: S. Walker – A. Cameron (derl.), The Greek renaissance in the Roman empire. Bulletin of the Institute of Classical Studies, University of London, Supp. 55 (1989) 206-218.
- W. Hahland, "Der Fries des Dionysostempels in Teos", ÖjH 38, 1950, 66 – 109.
- W. J. Hamilton, Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia I /II, 1842 (1984), 11 – 20.
- W. Hoepfner, "Bauten und Bedeutung des Hermogenes", in: W. Hoepfner – E.-L. Schwandner (derl.), Hermogenes und die hochhellenistische Architektur. Internationales Kolloquium in Berlin vom 28.-29. Juli 1988 (1990) 1-34.
- H.P. Isler, "Teos Tiyatrosu", içinde: Teatri Greci e Romani III (1994) 501.
- M. Kadioğlu – M. Adak – C. Özbil – D. Ö. Yalçın – Y. Polat, "2010 Yılı Teos Kazısı Raporu (İlk Sezon)", KST 33.3, 2011, 429-460.
- M. Kadioğlu, "Dionysos'un Unutulan Toprağı Teos", Aktüel Arkeoloji, Eylül-Ekim 2011, 108-111.
- M. Kadioğlu, "Antik Dönemin İsyankâr Şehri: Teos/ Rebellious city of the ancient period: Teos", İzmir Kültür ve Turizm Dergisi, Mart-Nisan 2011, Sayı 10, 34-39.
- M. Kadioğlu, "Teos", Ankara Üniversitesi Bülten, Sayı 138, 2010, 24-25.
- D. Kienast, "Teos", JNG 12, 1962, 172.
- W. M. Leake, Journal of a Tour in Asia Minor, 1824 (1976), 350 – 352.
- K. Lehmann-Hartleben, "Die antike Hafenanlagen des Mittelmeeres", Klio Beih. 14, 1923.
- D. MacDonald, "A Teos-Abdera overstrike", Schweizer Münzblätter 44, 1994, 37-40.
- D. Magie, Roman Rule in Asia Minor (1950) 79-81, 875-903.
- H.B. Mattingly, "A new light on the early silver coinage of Teos", Schweizerische numismatische Rundschau 73, 1994, 5-9.
- B. Ögün, "Teos Kazıları 1963", TürkAD 13,1, 1964, 115-121.
- R. Özgan, "Zur Datierung des Artemisaltars in Magnesia am Mäander", IstMitt 32, 1982, 196 vd.
- N. Chr. Stampolides, "Hermogenes, sein Werk und seine Schule vom Ende des 3. bis zum Ende des 1. Jhs. v. Chr.", W. Hoepfner – E.-L. Schwandner (derl.), Hermogenes und die hochhellenistische Architektur. Internationales Kolloquium in Berlin vom 28.-29. Juli 1988 (1990) 115-116.
- S. Şahin, "Piratenüberfall auf Teos", EA 23, 1994, 1-40.
- S. Şahin, "Ein neues Dekret der Symmoria zu Ehren ihrer Prostatai in Teos", EA 5, 1985, 13-17.
- S. Şahin, "Eine revidierte Mauerbauinschrift aus Teos", EA 5, 1985, 17-18.
- N. Tuna, "Teos Araştırmaları 1993", AST 12, 1994 (1995) 167-176.
- N. Tuna, "Teos Araştırmaları 1995", AST 14,1, 1996 (1997) 219-233.
- N. Tuna, "Teos Araştırmaları 1996", AST 15,2, 1997 (1998) 323-331.
- D. M. Uz, "Teos Dionysos Tapınağı Temenos Alanı", AST 3, 1985 (1986) 227-242. J.B. Ward-Perkins, "The Origin of Africano", Papers of the British School at Rome, 34.1966.
- D. M. Uz, "The temple of Dionysos at Teos", in: W. Hoepfner – E.-L. Schwandner (derl.), Hermogenes und die hochhellenistische Architektur. Internationales Kolloquium in Berlin vom 28.-29. Juli 1988 (1990) 51-61.
- M. S. Youni, "An inscription from Teos concerning Abdera", in: A. Lakovidou (ed.), Thrace in the Graeco-Roman world, Proceedings of the 10th International Congress of Thracology (Athens 2007) 724-236.

Öz Kaynaklar / Main Financial Supporters

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
DİL VE TARİH - COĞRAFYA FAKÜLTESİ

SEFERİHİSAR
BELEDİYESİ

Sponsorlar / Sponsors

E. Feyhan YAŞAR
YAŞAR HOLDİNG
YÖNETİM KURULU ÜYESİ

